

Zitting 1974-1975

11 270

Vervanging van de Wet van 27 april 1884, Stb. 96, tot regeling van het Staatstoezicht op krankzinnigen (Wet bijzondere opnemingen in psychiatrische ziekenhuizen)

Nr. 6

Verslag van een mondeling overleg
Vastgesteld 14 augustus 1975

De bijzondere commissie¹ voor wetsontwerp 11 270 heeft op 28 mei 1975 mondeling overleg met de Regering gevoerd over de voortgang met het voorbereidend onderzoek van dit voorstel. De Staatssecretaris van Volksgezondheid en Milieuhygiëne was bij dit overleg vergezeld van de heren dr. C. Buis, plaatsvervangend hoofdinspecteur van de geneeskundige inspectie voor de geestelijke volksgezondheid van het staatstoezicht op de volksgezondheid, J. Meulblok, hoofd van de hoofdafdeling maatschappelijke gezondheidszorg van het directoraat-generaal van de volksgezondheid, en, bij onvoorziene verhindering van de Minister van Justitie, mevrouw mr. H.S. Bok, raadadviseur bij de stafafdeling wetgeving publiekrecht van het Departement van Justitie. De commissie heeft de eer over de uitkomsten van het overleg als volgt verslag uit te brengen.

Ter inleiding van het gesprek herinnerde de voorzitter der commissie aan een brief, door hem op 21 januari 1975 aan de Staatssecretaris van Volksgezondheid en Milieuhygiëne geschreven, waarin hij namens de commissie aan de bewindsman vroeg mede te delen in welk stadium de voorbereiding der memorie van antwoord op het voorlopig verslag verkeerde en tegen welk tijdstip de inzending bij de Kamer tegemoetgezien kon worden. Bij brief van 5 maart 1975 antwoordde de staatssecretaris:

'Het voorbereidend werk voor de concipiëring van de betreffende memorie van antwoord is vrijwel voltooid. Een aantal punten uit bovengenoemd wetsontwerp hangt echter samen met onderwerpen uit het wetsontwerp 11 932 (Herziening van de bepalingen van het Wetboek van Strafrecht, het Wetboek van Strafvordering, de Beginselenwet Gevangeniswezen en enkele andere wetten omtrent de maatregel van terbeschikkingstelling en enige andere onderwerpen, die met de berechting van geestelijk gestoorde delinquenten samenhangen). Door de Kamer is aangedrongen op het in onderling samenhang beschouwen van beide wetsontwerpen. Dit noopt tot nader overleg tussen de Ministeries van Justitie en van Volksgezondheid en Milieuhygiëne. In verband daarmee kan ik bezwaarlijk een tijdstip noemen, waarop de bedoelde memorie van antwoord bij de Kamer kan worden ingezonden. Wel kan ik u mededelen dat gestreefd wordt het ambtelijk overleg zo spoedig mogelijk af te ronden.'

Een lid, behorende tot de V.V.D.-fractie, zei gaarne van de Regering te vernemen hoe deze zich de verdere gang van zaken voorstelt. Zal de memorie van antwoord uitvoerig ingaan op de verschillende in het voorlopig verslag aan de orde gestelde vragen of zal ook rekening moeten worden gehouden

¹ Samenstelling:

Lamberts (PvdA), Tilanus (CHU), voorzitter, Abma (SGP), Van Leeuwen (ARP), Van Schaik (KVP), Veder-Smit (VVD), Wolff (CPN), Vacature D'66, Geurtsen (VVD), Barendregt (PvdA), en Roethof (PvdA).

met een al dan niet ingrijpende wijziging van het wetsontwerp? Volgens dit lid zal de voortgezette behandeling van het wetsontwerp wellicht gelegenheid bieden tot een bespreking van problemen rondom de rechtspositie van de psychiatrische patiënt en het financieel beheer van degenen die in een inrichting opgenomen zijn en niet wegens krankzinnigheid onder curatele staan. Ook de ervaring, opgedaan met de gedeeltelijke wijziging van de Krankzinnigenwet bij de op 15 mei 1972 in werking getreden wet van 28 augustus 1970, Stb. 430, zou hierbij betrokken kunnen worden.

Zich bij de strekking van de voorgaande opmerkingen aansluitend, zei een lid, behorende tot de P.v.d.A.-fractie, dat ook hij prijs stelde op een concreterisering van de verder te volgen procedure. Tussen Regering en Kamer is al geruime tijd niet meer over de onderhavige problematiek van gedachten gewisseld, terwijl vanuit het veld – waar ook een zekere verandering van inzicht is opgetreden – op het treffen van voorzieningen wordt aangedrongen.

Van een stilstand in de arbeid is geen sprake, aldus de staatssecretaris in zijn antwoord, al lijkt er van buitenaf stilte te heersen. De situatie wordt thans enerzijds bepaald door de in het voorlopig verslag over wetsontwerp 11 270 tot uitdrukking gebrachte wenselijkheid om bij de nadere behandeling van dit voorstel gebruik te maken van de ervaring, opgedaan met de partiële wijziging van de Krankzinnigenwet, en anderzijds door het eveneens vanuit de Kamer geuite verlangen om de wetsontwerpen 11 270 en 11 932, voor zover mogelijk, op elkaar af te stemmen. Inmiddels heeft zesmaal interdepartementaal overleg plaatsgevonden en, onvoorziene omstandigheden voorbehouden, mag worden verwacht dat de memorie van antwoord betreffende wetsontwerp 11 270, vergezeld van een nota van wijzigingen, omstreeks de aanstaande jaarwisseling de Kamer zal bereiken.

De Staatssecretaris herinnerde er in dit verband aan, dat hij een Werkgroep rechtspositie patiënten in psychiatrische ziekenhuizen heeft ingesteld bij beschikking van 13 mei 1975 (Nederlandse Staatscourant van 20 mei 1975, nr. 93). De bewindsman zei het niet opportuun te achten de werkgroep aan een termijn te binden om de conclusies van haar onderzoek nog in de door hem aangekondigde nota van wijzigingen te kunnen verwerken. Zulks zou mogelijk ten nadele van een zorgvuldige aanpak van de aan de werkgroep opgedragen werkzaamheden kunnen gaan.

De vertegenwoordigster van de Minister van Justitie voegde hieraan toe dat gelijktijdig met het ambtelijk overleg met het Departement van Volksgezondheid en Milieuhygiëne over wetsontwerp 11 270, intern op het Departement van Justitie overleg over wetsontwerp 11 932 werd gevoerd. Het interdepartementale overleg is de laatste tijd toegespitst op de mogelijkheid beide voorstellen beter op elkaar af te stemmen. Onder het voorbehoud van onvoorziene omstandigheden kan de verwachting worden uitgesproken dat de memorie van antwoord betreffende wetsontwerp 11 932, vergezeld van een nota van wijzigingen, eveneens omstreeks de aanstaande jaarwisseling bij de Kamer zal worden ingezonden.

De hoofdinspectie voor de geestelijke volksgezondheid, aldus werd vervolgens namens de Staatssecretaris van Volksgezondheid en Milieuhygiëne medegedeeld, heeft op grond van de resultaten van een enquête bij de sociaal-psychiatrische diensten en andere instanties moeten vaststellen, dat de wijze waarop de gedeeltelijke herziening van de Krankzinnigenwet in de praktijk werd toegepast niet die verhoogde rechtszekerheid voor de patiënt heeft gebracht, die er mee werd beoogd.

Hoewel de inbewaringstelling, waartoe de burgemeester op grond van een medische verklaring bevoegd is, minder rechtszekerheid dan opneming krachtens rechterlijke machtiging biedt doordat de rechter daarbij voor de eerste dagen na de onvrijwillige opneming niet betrokken is, bleek het aantal inbewaringstellingen in een aantal gebieden toegenomen, terwijl het aantal opnemingen met rechterlijke machtiging terugliep. Dientengevolge is het totaal aantal dwangverplegingen ongeveer gelijk gebleven.

Een moeilijkheid schuilt in de omstandigheid dat voor de inbewaringstelling een verklaring van de huisarts voldoende is (zij het in bijzondere om-

standigheden , terwijl bij de procedure van de rechterlijke machtiging de verklaring van een niet-behandelend arts gevraagd wordt, die vaak niet bereid is medewerking te verlenen, omdat hij de patiënt niet heeft meege- maakt en zijn achtergronden niet kent.

Voorts bleek in veel gevallen, waarin niet werd verklaard dat het horen door de rechter zinloos zou zijn, de rechter, wellicht op grond van andere hem verstrekte gegevens, te concluderen dat het persoonlijk horen van de patiënt niet plaats behoefde te vinden. Ook bleek dat zich wel eens moeilijkheden hebben voorgedaan als patiënten de wens hadden geuit, om rechts- hulp te mogen ontvangen.

Ten slotte werd wel als nadeel van de nieuwe regeling ervaren, dat welis- waar de opneming met allerlei waarborgen is omgeven maar dat bij een eenmaal vrijwillig opgenomen patiënt met op de daarvoor over te leggen geneeskundige verklaring alleen de handtekening van de geneesheer-direc- teur een rechterlijke machtiging tot gedwongen verpleging kan worden ge- vraagd, als tenminste de geneesheer-directeur niet als de behandelend ge- neeskundige moet worden aangemerkt.

Zowel van V.V.D.- als van P.v.d.A.-zijde werd voldoening uitgesproken over het feit dat de Regering thans, zij het onder voorbehoud van onvoorzie- ne omstandigheden een termijn heeft genoemd waarop de memorie van antwoord betreffende wetsontwerp 11 270 de Kamer zal bereiken. De woordvoerder van de P.v.d.A.-fractie voorzag nog wel moeilijkheden indien, ten gevolge van de duur der werkzaamheden van de Werkgroep rechtsposi- tie patiënten in psychiatrische ziekenhuizen, de rechtspositie van de psychi- atrische patiënt bij de verdere behandeling van het wetsontwerp buiten be- schouwing zou blijven.

De Staatssecretaris van Volksgezondheid en Milieuhygiëne verklaarde in antwoord hierop, dat hij allermint tevreden is met de partiële wijziging van de Krankzinnigenwet, hoewel die met goede bedoelingen tot stand is ge- bracht. Er zullen betere waarborgen geschapen moeten worden voor de pro- cedures rondom opname en ontslag en daarnaast voor de materiële rechten van de patiënt (briefverkeer, raadplegen van adviseurs, geldelijk beheer). Voor zover op verschillende punten van de onderhavige problematiek thans reeds een helder inzicht bestaat, zal een krachtige poging worden gedaan deze waarborgen in de aangekondigde nota van wijzigingen te verwerken.

De woordvoester van de V.V.D.-fractie vroeg ten slotte aandacht voor de rechtspositie van de patiënt in ruimere zin. Voor sommigen van degenen die in verpleeginrichtingen of zelfs bejaardentehuizen verblijven wordt soms een tussenvorm tussen handelingsbekwaamheid en volledige curatele be- pleit. Overigens zou zo'n regeling wellicht niet in een gewijzigd wetsontwerp 11 270 thuishoren.

Op het Departement van Justitie, zo bleek uit het antwoord van de verte- genwoordigster van de minister, wordt gewerkt aan een speciale regeling te dezer zake. De voorbereiding hiervan zal echter nog zoveel tijd vragen, dat de voortgang met de werkzaamheden aan wetsontwerp 11 270 daar be- zwaarlijk op kan wachten.

De voorzitter van de commissie, Tilanus
De griffier van de commissie, van der Knoop